

Article Arrival Date

Article Published

Date Makale Geliş Tarihi

Makale Yayın Tarihi

17.11.2025

20.12.2025

ÖZBEKİSTAN'IN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASI: HAREZM LAZGİ DANSI

UZBEKISTAN'S INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE: THE KHOREZM LAZGİ DANCE

Mustafa KORKMAZ

Milli Eğitim Bakanlığı, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni,
mustafakorkmaz_51@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-1022-0878

Öz

Bu makale, Özbekistan'ın köklü kültürel miras unsurlarından biri olan ve UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'nde yer alan Harezmi Lazgi Dansının tarihsel, felsefi ve kültürel boyutlarını ele almaktadır. Kökleri Avesta'ya uzanan ve "ruhun ve aşkın dansı" olarak da bilinen Lazgi Dansı; Özbek halkının tarihsel dönüşümünü, ulusal birliğini ve kültürel sürekliliğini; sanatsal bir dille ifade eden canlı bir semboldür. Makalede Lazgi Dansının eğitim ve manevi bir güç olarak sosyal yaşamdaki dayanışmayı güçlendirme ve evrensel değerleri aktarmadaki rolü üzerinde durulmuştur. Ayrıca Lazgi Dansının performans özellikleri, türlerini ve uluslararası tanınırlığı ele alınarak dansın kültürel kimliğin korunmasındaki rolüne dikkat çekilmektedir.

113

Anahtar Kelimeler Lazgi, Harezmi Lazgisi, Özbekistan Halk Dansı, Kültürel Miras, Ulusal Kimlik

Abstract

This article examines the historical, philosophical and cultural dimensions of the Harezmi Lazgi Dance, one of Uzbekistan's deep-rooted cultural heritage elements and a UNESCO Intangible Cultural Heritage listing. With roots stretching back to the Avesta and also known as the 'dance of the soul and love,' the Lazgi Dance is a living symbol that expresses the historical transformation, national unity, and cultural continuity of the Uzbek people through artistic language. The article focuses on the role of the Lazgi Dance in strengthening solidarity in social life and transmitting universal values as an educational and spiritual force. It also highlights the role of the dance in preserving cultural identity by discussing the performance characteristics, types, and international recognition of the Lazgi Dance.

Keywords

Lazgi, Khorezm Lazgi, Uzbek folk dance, cultural heritage, national identity

GİRİŞ

İnsan; toplumun aynasıdır. Bu yönüyle insan, içinde yaşadığı vatan ve milletin tarihinden ayrı düşünülemez. İnsanın zaman ve mekânla olan ilişkileri, insan ruhunun derin kültürel ve tarihsel köklerinin sembolik imgeleriyle doludur. Bu imgeler; millî ruhun, tarih bilincinin ve tarihî düşüncenin doğal bir sonucu olarak temsil ettiği ulusun sanat ve edebiyatına da yansır. Aynı zamanda bu imgeler; eğitici rolüyle de toplumu şekillendirir, bir kültür aktarıcısı olarak yaşayan bir varlığa dönüşür. Bir milletin kültür düzeyi, o milletin sanat ve maneviyatının durumu ile yakından ilişkilidir.

Dans sanatı, insanlık tarihinin ilk dönemlerinden itibaren halkın yaşamını, yaratıcılığını, estetik deneyimlerini ve dünya görüşlerini şekillendirmeye yardımcı olan kadim bir gelenek olmuştur. En genel anlamıyla dans “*Müziğin temposuna uyularak yapılan ve estetik değer taşıyan düzenli vücut hareketleri*” (TDK, 2025) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, belirli bir müzik ya da ritim eşliğindeki insan hareketini ifade etmektedir. Ancak dans sanatı, sadece devinimsel ve şekle bağlı bir ritüel değildir. Danstaki bütün bedensel formları, ulusların kadim kökleri ve ulusal şifreler olarak görmek gerekir. Bu yönüyle bir toplumun en önemli sanat dallarından biri olan dans; özünde kültürel kimliğin sözsüz işaretlerini kapsayarak insanın hareket kültürünün, bedensel ifadesinin çeşitli yönlerini de içinde barındırarak hem insanın kendini ve hem de ulusunun kültürünü ifade etme biçimi olmuştur (Esen, 2012: 6). Bu bağlamda milli dans sanatı; bir ulusun yaşam sevgisini, iyilik, hoşgörü ve millî kimlik fikirlerini yansıtan, ait olduğu milletin tarihinin ve kültürel kimliğinin sözsüz ifade aracı niteliğindedir (Turan ve Çamlıyer, 2016: 16).

Tarih boyunca Roma, Bizans, Çin, Hindistan ve İran gibi medeniyetlerin etkileşimiyle Doğu ile Batı arasında önemli bir köprü vazifesi gören Özbekistan; büyük İpek Yolu’nun merkezinde bulunan stratejik konumundan dolayı, sadece bir ticaret kavşağı değil; aynı zamanda bilim, kültür ve sanatın da geliştiği bir medeniyet merkezi olmuştur (Мухаммаджонов, 2015). Özbek dansı da yüzyıllar süren tarihî gelişimi boyunca bu medeni zenginlik içerisinde hep yeniden biçimlenmiş ve halk sanatının en güzel örneklerini bünyesinde barındırmayı başarmıştır. Özbekistan’ın millî danslarından biri olan Lazgi Dansı, hem anlam hem de estetik ifade gücüyle öne çıkmaktadır. Bu ifade gücü, onun gerek zarafet gerek güzellik ve gerekse de ruhsal derinlik bakımından güçlü bir anlam ve etkileyici bir kültür taşıyıcısı olmasını sağlamıştır.

114

1. Kültür ve Kültürel Miras Kavramı

Kültür, bir toplumun gelişme süreci içerisinde yaratılmış olan maddi ve manevi değerler bütünü ile bunları yaratmada ve sonraki nesillere aktarmada kullanılan toplumsal çerçeve ölçüsü; topluma özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü içeren (TDK, 2025) çok boyutlu bir olgudur. İnsanın hayata bakışı, yapmış olduğu seçimleri, toplum içindeki duruşu ve uyguladığı yöntemler; içinde bulunduğu sosyal çevre ve koşullar tarafından şekillenmektedir. Bu süreç, toplumların kendine özgü niteliklerini belirleyen halk kültürünü ve ona ait gelenekleri de beraberinde oluşturmaktadır (Arıoğlu ve Atasoy, 2015: 112). Toplumların kimliğini koruyabilmesi ve varlığını sürdürebilmesi için toplumun kültürü, örf ve adetleri ve ana dili; o toplumun medeni kimliğinin şekillenmesindeki en önemli etkenlerdendir. Bu devamlılığın sağlanması için kültürel unsurların ve geleneklerin yaşatılması da hayati bir öneme sahiptir. Toplumun varlığını idame ettirecek en önemli unsurlardan biri de -belki en önemlisi- “ulusal benlik duygusu”dur. Kültürel mirasın etkisiyle şekillenen bu aidiyet duygusu, bireyin geçmişi hatırlamasını, bugünü değerlendirmesini ve geleceğe umutla bakmasını sağlayan manevi bir güç rolündedir (Dönmez ve Yeşilbursa, 2014: 427).

Kadim kültür ve sanatıyla, zengin gelenek ve görenekleriyle önemli bir kültürel mirasa sahip Özbekistan'ın ve Özbek halkının kültürel kökleri, yüzyıllar öncesine uzanmaktadır. (Мухаммаджонов, 2015). Hem İslam coğrafyasının hem de İpek Yolu medeniyetlerinin önemli bir bölgesini oluşturan Özbekistan'ın (Arslan, 2025: 112) kültürünü ve sanatını koruyup geliştirme adına yüzyıllardır sürdürdüğü kültürel mücadele, ülkenin ulusal benlik duygusuyla ilişkilidir. Ülke; müziği, ulusal dans sanatı, folkloru, mimari eserleri, el sanatları, gelenek ve görenekleriyle dünya kültüründe kendine özgü özel bir yere sahiptir (Nuriddinova, 2024: 453-454). Bu köklü tarih içerisinde var olan kültürel miras, geçmiş kuşaklardan devralınarak günümüze ulaşan ve toplumların maddi-manevi birikimlerini yansıtan değerler bütünüdür. Halk kültürü, bilim, din, sanat ve ahlak alanlarında ortaya konan eserler; bir toplumun tarihsel deneyimlerini, dünya görüşü ve yaratıcılıklarını ifade etmektedir. Bu bağlamda kültürel miras; bireylerin manevi gelişimini destekleyen, toplumsal dayanışmayı güçlendiren ve ulusal kimliğin oluşumunda belirleyici bir rol üstlenen temel bir olgudur (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009: 3). Bu olgunun farkında olmak, kişiye geçmişiyle bağ kurma, bugünü anlamlandırma ve geleceğe umutla bakma imkânı sağlamaktadır. Bu farkındalık, sadece bireyin kişisel gelişimini desteklemekle kalmayıp aynı zaman toplumsal bütünlüğü de sağlamlaştıran manevi bir güçtür (Элдор, 2024: 37). Ulusal benlik duygusu; bu mirasın etkisiyle şekillenerek bireyin değerlerini, inançlarını ve davranışlarını yönlendirir; milletin özgün kimliği, tarihsel geçmişi, gelenekleri ve sanatsal birikimiyle ortaya çıkar. Bu çerçevede kültürel miras hem toplumsal kimliği hem de evrensel insani değerleri yansıtan bir köprü işlevi görür. Bir kültürün evrensel bir anlam kazanabilmesi ise diğer kültürlerle kurduğu etkileşim ve karşılıklı paylaşım süreciyle mümkündür (Dönmez ve Yeşilbursa, 2014: 427).

Tablo 1: Kültürel Mirasın Sınıflandırılması

Kültürel Miras		
Somut Kültürel Miras		Somut Olmayan Kültürel Miras
Taşınabilir Kültürel Miras	Taşınmaz Kültürel Miras	
Arşivler Kütüphane eserleri Resimler-heykeller Eski paralar Takılar ve süs eşyaları Müzik aletleri Günlük eşyalar Fotoğraflar vb.	Mimari eserler Tarihi merkezler Arkeolojik sitler Anıtlar Kanallar, köprüler vb. Bina grupları Kültürel manzaralar Tarihi parklar-bahçeler	
		Halk dansları-müzik Edebiyat-tiyatro Gelenekler Törenler-şölenler Günlük eşyalar El sanatları geleneği Geleneksel oyunlar vb.

Kaynak: (Dönmez ve Yeşilbursa, 2014: 427).

Tabloda da görüldüğü gibi somut olmayan kültürel miras, genel anlamıyla insanlığın yaşayan kültürel çeşitliliğin en önemli aracı niteliğindedir. Toplulukların sosyal uygulamaları, ritüeller ve şenlik etkinlikleri; doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalarını, geleneksel ve kültürel faaliyetlerini içermektedir.

Her millî dans, ait olduğu toplumun kültürel kimliğini ve millî özelliklerini yansıtır. Bu danslar, halk müziği ve şarkılarıyla da yakından ilişkili olup halkın ortak yaratıcılığının bir ürünü ve kültürel gelişimin önemli bir unsurudur (Ismatova ve Ubaaydullaeva, 2024: 267). Somut olmayan kültürel mirasın önemli örneklerinden biri de geçmişi üç bin yıl öncesine dayanan tarihî bir sanat formu olan Lazgi Dansıdır (Aslan, 2025: 113). Özbekistan'ın Harezm bölgesinde yer alan Hive şehrine özgü bu dans hem etnik kimliğin hem de millî bilincin sembolü niteliğindedir. Lazgi Dansı, bedensel hareketler aracılığıyla Özbek toplumunun yaşam sevgisini, yaratıcılığını ve ulusal ruhunu ifade eden bir dans olarak kabul edilmektedir (Y3A, 2020).

2. Lazgi Dansının Kökeni, Tarihi ve Felsefi Anlamı

Özbekistan, sahip olduğu doğal güzellikler ve çoğu Dünya Mirası Listesi'nde yer alan yedi binden fazla sanat ve mimari eseriyle önemli bir turizm potansiyeline sahiptir (Arslan, 2025: 113; Nuriddinova ve Ardıç Yetiş, 2024). Bu zengin kültürel mirasın en önemli öğelerinden biri de Harezm Lazgi Dansıdır. Kökeni Orta Asya'da kurulan en eski devletlerden biri olan Harezm topraklarına (ElDeib, 2024: 90) özellikle de Hive kentinin müzik ve dans kültürüne dayanan (Tokhtasimov: 2025: 17) Lazgi Dansının tarihi, Avesta'ya kadar uzanmaktadır (Dilnoza, 2024: 250). Lazgi Dansının tarihi serüveninin kadim bir geçmişe dayanması, Harezm topraklarının sadece bir uygarlık değil aynı zamanda maneviyat ve kültürün de merkezi olduğunu göstermektedir (Utepbergenov, 2023: 323).

Görsel 1: Lazgi Dançılar

Görsel 2: Lazgi Dansçılar

Görsel 3: Lazgi Dansçılar

Lazgi Dansı; ait olduğu toplumun geleneklerini, yaşam biçimini, millî ve manevi değerlerini dans hareketleriyle kuşaktan kuşağa aktarmıştır. Özbek halkının tarihi, sosyo-politik unsurları, yaşanan coğrafi yapı bu dansın gelişiminde belirleyici bir rol oynamış ve bu dans, mitolojik ve mistik unsurlarıyla Özbek halkının kendini ifade biçimlerinden biri olarak kabul edilmiştir (Şekerci, 2024: 46). Özbek geleneksel dansları arasında yer alan ve gerek estetik yapısı gerekse de koreografi özgünlüğüyle dünya çapında tanınan dans, Özbek kültüründe ulusal kimliğin ve manevi dirilişin de sembolü olmuştur (TRT Avaz, 2021). Lazgi Dansı, aynı zamanda insan ruhunun bedene girerek can verişini sembolize etmekte (Çam, 2023: 140), bu yönüyle “Ruhun ve Aşkın Dansı” olarak da adlandırılmaktadır. Lazgi Dansı, bir insanı canlandırma sürecini, yani ruhun baştan çıkarıcı bir melodi duyarak bedene nüfuz edişini ve hayata yeniden uyanışını temsil etmektedir. Bu yönüyle de bir arınma felsefesi olarak

görülmektedir (ElDeib, 2024: 91; Raev, 2024: 7). Yenilenme, güçlenme ve ölüm döngüsü temasıyla dans; günümüze kadar varlığını sürdürmüştür (Şekerci, 2024: 47).

Lazgi Dansı, Harezmi halkının kendini ifade etme biçimi olarak İslamiyet öncesi dönemde ortaya çıkmıştır (Turaeva, 2008). Zerdüşterin kutsal kitabı “Avesta”daki ritüel hareketlerle ortak noktalar taşıması onun kadim bir geçmişe ait olduğunu göstermektedir (Cañep, 2024: 169). Dansın başlangıçta dini nitelikte olduğu, daha sonra törensel ve eğlenceli performanslara dönüştüğü değerlendirilmektedir. VII. yüzyılda İslami ideolojinin etkisiyle kadınların dans etmesi yasaklanmış, bu nedenle Lazgi dansı uzun bir süre yalnızca erkekler tarafından icra edilmiştir (Djumabaeva, 2024: 175-177). Ancak bu yasağa rağmen dansın özündeki anlam değişmemiş ve dansın ruh ile beden birleşimini temsil eden sembolik yapısı korunmuştur. Rivayete göre Tanrı, can veremediği bir bedeni diriltmek istemiş; fakat ruh, yalnızca büyüleyici bir melodi duyduğunda bedene girmeyi kabul etmiştir. Bu efsane; Lazgi Dansı’nın müzikle başlayan ve aşamalı olarak hızlanan bedensel titreşimlerle ruhun yeniden dirilişini simgeleyen yapısını açıklamaktadır (Skublewska vd., 2021). Lazgi Dansı, efsanelere göre dünyanın yaratılışı, evren ve dünya, insan ve yaşam, ölüm ve sonsuzluk gibi konularla ilgilidir (Hamrayona, 2020: 75, 76). Halk arasında dansın nasıl ortaya çıktığına ilişkin anlatılan bu efsane, Özbekistan’ın ses sanatçısı Hulkar Avdulleeva’nın “Lazgi Afsonasi” adlı klibiyle dijital platformlara aktarılmıştır (Abdullaeva, 2018).

3. Dansın Oynanma Şekli ve Dansçıların Giyim Tarzı

Lazgi Dansı sazende ve rakkaslar eşliğinde sergilenir. Enerjisi yüksek adım dizileri ve temposundaki hızlı değişimleri ile kimi zaman bireysel olarak ustaca, kimi zaman da topluca icra edilir. Dansın icrasında dansçılar dimdik durup parmak şıklatmaları ve “qayroq tosh” adı verilen küçük taş zilleriyle ritim tutarlar (Shamnoz, 2024: 84, 85). Bu yönüyle Lazgi Dansı hem estetik kontrolü hem de fiziksel dayanıklılığı yüksek bir halk dansıdır.

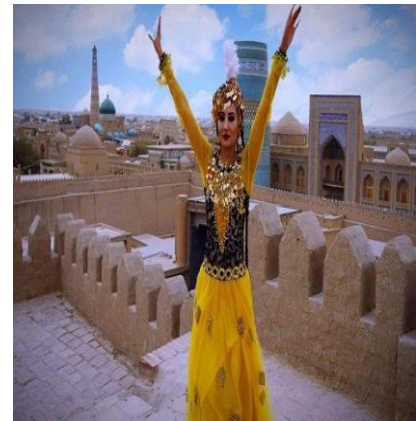
117

Görsel 4: Lazgi Kadın Dansçı

Görsel 5: Toplu Lazgi Dansı

Görsel 6: Lazgi Kadın Dansçı

Dansın figürleri genellikle müziğin ritmine uygun olarak müziğe paralel bir şekilde keskin ve belirgin hareketlerle icra edilmektedir. Oyunda hem ayaklar hem de eller belirli bir uyum içerisindedir. Dans genellikle yavaş ve basit hareketlerle ayakların yere sert bir biçimde vurulduğu adımlarla ve yumuşak bir biçimde yapılan zıplamalı geçişlerle başlar. Dansçı kollarını yukarı kaldırarak güneşe yönelir (Левицкая, 2024: 216). Parmaklardan ve bileklerden başlayan hareket; yavaş yavaş kollara, omuzlara, boyuna, gövdeye ve bacaklara yayılarak tüm bedeni canlandırır. Melodinin ritmi değiştikçe ve hız arttıkça dans yoğunlaşır ve coşkulu bir biçimde saf neşe noktasına ulaşır (Skublewska vd., 2021).

Görsel 7: Erkek Çalgıcı-Dansçı

Görsel 8: Erkek Dansçı

Görsel 9: Erkek Dansçı

Dansçılar adımlarını ileri-geri, sağ-sol yönlerine atarak çapraz adımlarla dansın dinamizmini sağlar ve dansın ilerleyen bölümlerinde çömelme ve diz kırma hareketleriyle yere yaklaşan çevik figürler ortaya koyar. Erkek dansçılar; kollarını omuzlarının hizasına kaldırarak sert bir biçimde geniş daireler şeklinde hareketler yaparlar ki bu dairesel çizgi hareketleri hem öz güveni hem de gücü sembolize etmektedir. Kadın dansçılar ise ellerini bilekten kırarak ve omuzlarını titreterek zarif hareketlerle dansa estetik bir boyut kazandırılırlar. Hem kadın hem de erkek dansçıların el ve kol koordinasyonu, müziğin ritmine uygun olarak ani durma, ani devam etme hareketleriyle ve hızlanma-yavaşlama biçiminde şekillenmektedir. Dansçıların adımlarına; karnay, def ve nagara gibi çalgılar yön vermektedir. Bazen dans devam ederken müzik aniden kesilerek dansçıların yalnızca ritimle (örneğin alkış veya ayak vuruşlarıyla) dansa devam etmesi sağlanmaktadır (Kureansiklopedi: 2025). Uygur dansçı Gulmira Mamat tarafından sergilenen Lazgi örneği dijital ortamda paylaşılmıştır (Gulmira, 2020).

118

Lazgi dansı; kendine özgü zarif, süslü kıyafetleri ve takılarıyla dikkat çeker. Erkek dans kıyafetlerinde kaba kürklü şapka olan “papakha” ve uzun tüylü karakuldan yapılmış “çugurma” başlığı bulunur (Файзулла, 2024: 62-63). Kadın dansçılar parlak renkli kıyafetler giyerler. Kadın kıyafetleri çok sayıda madenî para ve her harekette şingırdayan zilli “zangi” bileziklerle süslenir (Saitova, 2024: 189). Özellikle Horasan’daki Harezmi bölgesinde bu zarif süsleme geleneğinin Horasan ve Buhara çevresinde yapılan arkeolojik kazılarda çıkarılan gümüş aynalar, kılıç ve kama sapları, at eyerleri ve koşum takımları gibi eserlerde görülen maden işleme ve gelişmiş kuyumculuk sanatının izleri ve yansıması; Lazgi dansçıların kostümlerindeki takılarda ve bileziklerde net bir biçimde kendini göstermektedir (Ahmetbeyoğlu, 2002: 102). Bu zarif süsleme geleneğinin izleri günümüzde de -özellikle Horasan’daki Harezmi bölgesinde- görülmektedir.

Görsel 10: Lazgi Başlığı

Görsel 11: Lazgi Başlığı

Görsel 12: Lazgi Takı Örneği

4. Lazgi Dansının Türleri

Toplumsal kimliğin, aidiyetin ve kültürel hafızanın bir ifadesi olan dans; tarih boyunca toplumsal kutlamalarda, düğün merasimlerinde, bayramlarda, hasat şenlikleri ve askerî zafer törenleri gibi geniş katılımlı etkinliklerde icra edilmiş ve hem eğlence aracı hem de toplumsal dayanışma duygusunun pekiştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır (Kureansiklopedi: 2025).

Lazgi Dansı; halkın gelenek ve ritüellerine bağlı olarak kendi içinde birden fazla türe ayrılmaktadır. Özbekistan halk sanatçısı Gayhar Matyokubova ve Şarkiya Eşhonova'nın da aralarında bulunduğu uzmanlar dokuz tür Lazgi dansı listelerken (Kholmominov, 2024: 88; Hamroeva, 2020: 13; Saitova, 2024: 187), Şonazar Batyrov onuncu türün "Jangovar Lazgi" olduğunu ifade etmektedir (Abdiramanov, 2024: 231).

Başlıca Lazgi türleri şunlardır:

"Maşaraboz/Maskharaboz Lazgisi" (Palyaço/Jest)

"Kayruk/Hayraq Lazgisi" (Ritimler/Taş Kastanyetli Lazgi)

"Dutor Lazgisi" (Zarif, genellikle kadın dansı)

"Surnay/Trunai Lazgisi" (Zafer melodisi, savaşçı ruhu yansıtır)

"Saroy Lazgisi"

"Çangak Lazgisi" (İnsanların uyumundan türemiştir)

"Hive Lazgisi"

"Harmon/Garmon Lazgisi"

"Harezmi Lazgisi"

"Jangovar Lazgisi" (Savaşçı karakteri yansıtan, askerlerin savaştan önce ve sonra oynadığı lazgi).

5. Kültürel Kimliği ve Tanınırlığı

Özbek ulusunun ruhunu, zengin tarihini, kültürel kimliğini ve geleneklerindeki değerlerin özünü yansıtan Lazgi Dansı, 12 Aralık 2019'da Kolombiya'nın Bogota kentinde düzenlenen UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Hükümetlerarası Komite Kararıyla İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi'ne dâhil edilmiştir (Unesco, 2019). Bu tanınırlığın ardından Lazgi sanatının geleneklerini korumak, geliştirmek ve uluslararası alanda tanıtmak amacıyla Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 4 Şubat 2020 tarihli ve PK-4584 sayılı "Ulusal dans sanatının daha da geliştirilmesi için önlemler hakkında kararı" kabul edilmiştir. Bu kapsamda, 2022 yılından itibaren her iki yılda bir 25-30 Nisan tarihlerinde Hiva şehrinde "Lazgi" Uluslararası Dans Festivali ve bilimsel/pratik bir konferans düzenlenmesi kararlaştırılmıştır (Бабажанова ve Балтабаева, 2024: 131-132). Lazgi Dansının tanınırlığı Özbekistan sınırlarını aşmış, dünyaca ünlü Moskova Devlet Koreografi Akademisi repertuarında yer almış ve uluslararası bilimsel çalışmalara da konu olmuştur (Антропова, 2024: 95; Skublewska vd., 2021).

SONUÇ

Her ulusal kültür, köklerinden beslenir; tarihinden, geleneklerinden, manevi değerlerinden ve toplumsal hafızasından ilham alır. Müzik ve dans sanatı; ulusal kültürün bir aynası olarak geçmiş, bugünü ve geleceği birbirine bağlayan en önemli etmenlerdendir. Özbek halkının kültürel mirası, bu bağlamda güçlü entelektüel birikimi ve köklü değerleriyle derin bir süreklilik sergiler.

Lazgi Dansı; yalnızca bir halk oyunu olmanın ötesinde, Özbek halkının tarihsel dönüşümünü, varoluş direncini ve manevi kimliğini sanatsal bir biçimde ifade eder. Harezmi'nin doğal dokusu ve *Avesta* gibi kadim metinlerle beslenen bu dans, geçmişle bugünü buluşturarak topluma kültürel bir süreklilik duygusu kazandırır. Bu özelliği, Lazgi dansını; ulusal kimliğin, maneviyatın ve sanatsal yaratıcılığın somut bir sembolü hâline getirir.

Lazgi Dansı; Özbek halkının tarihsel bilincini, ruhsal direncini ve sanatsal zarafetini gelecek kuşaklara aktaran bir kültürel köprü işlevi görmektedir. Çünkü kültürel miras, bir toplumun tarihsel hafızasını, değerlerini ve ulusal kimliğini yansıtır; aynı zamanda genç kuşakların eğitiminde ve manevi gelişiminde temel bir rol oynar. Dans sanatı da bu kültürel mirasın en canlı, en somut ifade biçimlerinden biridir. Dans sanatı bize yalnızca estetik bir gösteri sunmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal yaşamda karşılıklı saygı, dayanışma ve evrensel değerlerin korunmasını sağlayan bir araç işlevi görür.

Lazgi Dansı, Özbek ulusunun tarihsel kimliğini, manevi gücünü ve kültürel sürekliliğini temsil eden eşsiz bir formdur. Bu dans, adeta geçmişten bugüne kadar taşınmış olan ulusal ruhun bedende ve harekette somutlaşmış hâli niteliğindedir. Bu yönüyle Lazgi Dansı, sadece estetik bir sanat ifadesi değil, bunun yanı sıra hem kültürel varoluşun hem de ulusal birliğin canlı bir simgesidir.

KAYNAKÇA

Abdiramanov, N. (2024). Xorazm va qoraqalpoq raqs maktablarining etnografik xususiyatlari, Xorazm “Lazgi” Raqsi: Madaniy Diplomatiyani Rivojlantirishning Ilmiy – Nazariy, Ma’naviy - Ma’rifiy Tamoyillari Konferansiy, Toshkent, s.228-234.

Abdullaeva, H. (2018). Лазги Афсонаси <https://www.youtube.com/watch?v=9fHvoTZrNWg> (Erişim: 15.10.2025)

Ahmetbeyoğlu, A. (2002). *Gold in Turks Throughout History. Istanbul: Istanbul Gold Exchange.* Ankara university.

Akkuş, Ç. (2020). Türk Dünyası Öğrencilerinin Unesco Somut Olmayan Kültür Mirası Değerlerine İlişkin Bilgi ve Deneyim Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(2), s.608-624.

Arioğlu, İ. E. ve Atasoy, Ö. A. (2015). Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Geleneksel El Sanatları ve Kültür ve Turizm Bakanlığı. *Journal of Turkish Studies*, 10(16), 109-126

Arslan, N. (2025). Özbekistan’ın Mimaride Kültür Hafızaları “Çini Sanatı”. *ERKİN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Uluslararası Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi)*, 3(1), s.111-127.

Çam, E. (2023). Özbekistan Harezmi Bölgesi Ritüellerinin Kadın. İcracıları: Halfeler. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enst. Doktora Tezi. İzmir.

Dilnoza A. (2024) “Clown Lazgi” dance: mythological-aesthetic Interpretation. Xorazm “Lazgi” Raqsi: Madaniy Diplomatiyani Rivojlantirishning Ilmiy – Nazariy, Ma’naviy - Ma’rifiy Tamoyillari Konferansiyo, Toshkent, s. 249-255.

Djumabaeva, M. (2024). The Legend Of Lazgi And Its History. *Modern Science and Research*, 3(11), s.175-177.

Dönmez, C. ve Yeşilbursa, C. C. (2014). Kültürel Miras Eğitiminin Öğrencilerin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutumlarına Etkisi. *İlköğretim Online*, 13 (2), s.425-442.

ElDeib, M.A.M. (2025), The Concept And Values Inherent In Lazgi Dance And Some Folk Dances In Other Countries, Xorazm “Lazgi” Raqsi: Madaniy Diplomatiyani Rivojlantirishning Ilmiy – Nazariy, Ma’naviy - Ma’rifiy Tamoyillari Konferansiyo, Toshkent, s.90-93.

Esen, A. (2012). Dans Eğitiminin Eklem Pozisyonu Algılama Düzeylerine Etkisi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Hamraeva, H. (2023). Lazgi The Dance of Love and Soul. Egypt. Arabic Thinking Publishing House.

Hamroeva H. (2020) “Surnai Lazgi”: History And Description.

Ismatova, S. ve Ubaaydullaeva D. (2024), “Qayroq Lazgisi” raqsi: badiiy – estetik tarbiya vositasi sifatida. Xorazm “Lazgi” Raqsi: Madaniy Diplomatiyani Rivojlantirishning Ilmiy – Nazariy, Ma’naviy - Ma’rifiy Tamoyillari Konferansiyo, Toshkent, s. 266-271

Kholmominov, K.H.M.Z. (2024). Xorazm "Lazgi" Dance: Its Emergence Date, Formation Period and Development Stages. *Oriental Art and Culture. Vol. No. 5 2.,p:88.* <https://oac.dsmi-qf.uz/index.php/oac>

Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2009). Kültürel Miras ve Müzecilik. s. 1-22. http://teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/1279_muserrefcanpdf.pdf?0. (Erişim: 15.10.2025)

Mamat, G. (2020). Uzbek Dance Lazgi.

<https://www.youtube.com/watch?v=42fzf3MTWEQ> (Erişim: 07.09.2025)

Nuriddinova, G., ve Ardiç Yetiş, Ş. (2024). Özbekistan Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarının Turistik Ürün Olarak Geliştirilmesinde Alternatif Öneriler. Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi, 7(3), s. 448-468.

Saitova, E. (2024). “Surnay lazgisi” raqsiga ayrim chizgilar. “Xorazm “Lazgi” Raqsi: Madaniy Diplomatiani Rivojlantirishning Ilmiy – Nazariy, Ma’naviy - Ma’rifiy Tamoyillari Konferansiyo” Toshkent, s. 187-192

Shamenaz B. (2024). The cultural relevance of lazgi and the contribution of artists and scholars in its global popularity, “Xorazm “Lazgi” Raqsi: Madaniy Diplomatiani Rivojlantirishning Ilmiy – Nazariy, Ma’naviy - Ma’rifiy Tamoyillari Konferansiyo” Toshkent, s.82-89

Skublewska-Paszkowska, M., Powroznik, P., Smolka, J., Milosz, M., Lukasik, E., Mukhamedova, D., & Milosz, E. (2021). Methodology of 3D scanning of intangible cultural heritage—The example of Lazgi dance. *Applied Sciences*, 11(23), 11568. s. 1-17.

Şekerci, H. (2024). Within the Scope of Uzbekistan Kharzem Lazgi Dance Festival Review of Used Uzbek Jewelry, Xorazm “Lazgi” Raqsi: Madaniy Diplomatiani Rivojlantirishning Ilmiy – Nazariy, Ma’naviy - Ma’rifiy Tamoyillari Konferansiyo, Toshkent. s.45-58

Şuhrat T. (2024) “Khorezm lazgi dance”: as an important factor of the new Uzbekistan cultural diplomacy. Xorazm “Lazgi” Raqsi: Madaniy Diplomatiani Rivojlantirishning Ilmiy – Nazariy, Ma’naviy - Ma’rifiy Tamoyillari Konferansiyo. Toshkent, s.15-21.

122

Turaeva, R. (2008). The Cultural Baggage of Khorezmian Identity: Traditional Forms of Singing and Dancing in Khorezm and in Tashkent. *Central Asian Survey*, 27(2), 143-153.

Turan, Z., & Çamlıyer, H. (2016). Dans Eğitiminde Temel Hareket Becerilerinin Sınıflandırılması. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 9(17), s.9-28.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü. (2025). <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim: 10.10.2025)

Utepbergenov, M.A. (2023). Historical and Theoretical Evolution of Family Phenomenon Concepts from the Point of View of Eastern Thinkers, *International Journal of Social Science Research and Review*, Volume 6, Issue 5, s. 321-330.

<https://ich.unesco.org/en/RL/khorazm-dance-lazgi-01364> (Görsel_8) (Erişim: 07.09.2025)

<https://kureansiklopedi.com/tr/detay/harezmlazgisi-73ade> (Erişim: 20.10.2025)

<https://people-travels.com/sights/intangible-heritage-of-bukhara> (Erişim 17.10.2025)

<https://uzbekistan.travel/tr/o/lazgi-dansi-harezmlazgisi-folklorunun-ruhudur/> (Görsel_5-7) (Erişim: 20.10.2025)

<https://uzdxa.uz/16914/> (Görsel_2) (Erişim: 12.10.2025)

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suudi-arabistanda-duzenlenen-festivalde-ozbekistanin-lazgi-performansi-ilgi-gordu/3120831> (Görsel_3-4) (Erişim: 20.10.2025)

<https://www.etsy.com/listing/1017212972/khorezm-lazgi-uzbek-dance-costume> (Görsel_10,11,12) (Erişim: 17.10.2025)

<https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/turkistandan/dunyaca-bilinen-ozbek-dansi-lazgi/60d192f501a30a24245f5088> (Görsel_6) (Erişim: 17.10.2025)

<https://yuz.uz/ru/news/tanets-dlinoyu-v-sotni-let> (Görsel_1) (Erişim: 17.10.2025)

Trtavaz, (2021.06). Dünya bilinen Özbek dansı: Lazgi. <https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/avasyadan/dunyaca-bilinen-ozbek-dansi-lazgi/60d192f501a30a24245f5088.22> Haziran 2021 (Erişim: 21.10.2025).

Unesco, (2019). <https://ich.unesco.org/en/RL/khorazm-dance-lazgi-01364>(Erişim: 07.09.2025)

Антропова А. И. (2024) «Лазги» в репертуаре московской государственной академии хореографии. Xorazm “Lazgi” Raqsi: Madaniy Diplomatiani Rivojlantirishning Ilmiy – Nazariy, Ma’naviy - Ma’rifiy Tamoyillari Konferansiyo, Toshkent s. 94-98.

Бабажанова Д. , Балтабаева М. (2024), Хоразм “Лазги” ракси: миллий ва умумбашарий қадриятлар уйғунлиги. Xorazm “Lazgi” Raqsi: Madaniy Diplomatiani Rivojlantirishning Ilmiy – Nazariy, Ma’naviy - Ma’rifiy Tamoyillari Konferansiyo, Toshkent, s. 128-134

Левицкая М. А (2024). Уникальный балетный спектакль «Лазги – танец души и любви», Xorazm “Lazgi” Raqsi: Madaniy Diplomatiani Rivojlantirishning Ilmiy – Nazariy, Ma’naviy - Ma’rifiy Tamoyillari Konferansiyo, Toshkent, s. 213-217.

Муҳаммаджонов А. (2015). Тарих фалсафаси - маънавият кўзгуси. Т.: «Ўзбекистон», Б.-141.

Раев, С. (2024). Хоразм – дўстона мулоқот майдони. “xorazm “lazgi” raqsi: madaniy diplomatiyani rivojlantirishning ilmiy – nazariy, ma’naviy - ma’rifiy tamoyillari”, s.5-9.

Тўйчиева, С. (2024) “Хоразм Лазги ракси” туркумининг ривожланиш тенденцияси, Xorazm “Lazgi” Raqsi: Madaniy Diplomatiani Rivojlantirishning Ilmiy – Nazariy, Ma’naviy - Ma’rifiy Tamoyillari Konferansiyo, Toshkent, s.169-175.

ЎЗА, (2020).Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Лазги” халқаро рақс фестивалини ташкил этиш ва ўтказиш тўғрисида”ги Қарори. 2020 йил 28 сентябрь.

Файзулла, Э. (2024). Национальные танцы – гордость народа. Xorazm “Lazgi” Raqsi: Madaniy Diplomatiani Rivojlantirishning Ilmiy – Nazariy, Ma’naviy - Ma’rifiy Tamoyillari Konferansiyo,Toshkent, s.59-66.

Элдор, Ш. (2024). янги ўзбекистон ёшларини ватанпарварлик руҳида тарбиялашда маданий мероснинг ўрни ва аҳамияти, Xorazm “Lazgi” Raqsi: Madaniy Diplomatiani Rivojlantirishning Ilmiy – Nazariy, Ma’naviy - Ma’rifiy Tamoyillari Konferansiyo, Toshkent, s. 36-44